

REVIEWS

УДК 070.486:811.511.141(439)«Magyar Nyelvőr»
DOI: 10.31651/2226-4388-2025-38-168-173

РЕДАКЦІЙНІ ПРИНЦИПИ ФАХОВОГО ЖУРНАЛУ «MAGYAR NYELVŐR» [ЗАХИСНИК УГОРСЬКОЇ МОВИ]

**В. В. Газдаг, доктор філософії в галузі мовознавства, доцент кафедри філології,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (Берегове, Україна)**

e-mail: gazdag.vilmos@kmf.org.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9331-2307>

**Є. Б. Барань, доктор філософії в галузі мовознавства, доцент кафедри філології,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II;
доцент кафедри української мови та культури, Ніредьгазький університет (Берегове,
Україна; Ніредьгаза, Угорщина)**

e-mail: barany.erzsebet@kmf.org.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8395-5475>

Вступ. Журнал «*Magyar Nyelvőr*» [Захисник угорської мови] – найдавніший науковий журнал з угорського мовознавства, який виходить і сьогодні. Був заснований у 1872 році Угорською академією наук. У журналі представлено праці з історії угорської мови, діалектології, орфографії, культури угорської мови, питань сучасного мововживання. Тут опубліковано результати наукових досліджень, рецензії, дискусійні статті, інформаційні матеріали про важливі події мовного життя угорської спільноти.

Перший випуск побачив світ 12 січня 1872 року за редакцією Габора Сарваша (Szarvas Gábor) обсягом у 56 сторінок. Спочатку журнал публікували десять разів на рік. У 1941–1945 роках його видання було тимчасово припинено, відтак він виходив рідше, натомість збільшено кількість та обсяг уміщених праць. Нині журнал «*Magyar Nyelvőr*» виходить чотири рази на рік – щоквартально. Крім того, раз на рік публікують англomовний спецвипуск із метою інтернаціоналізації.

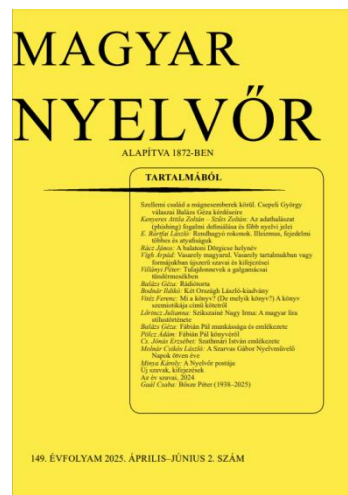
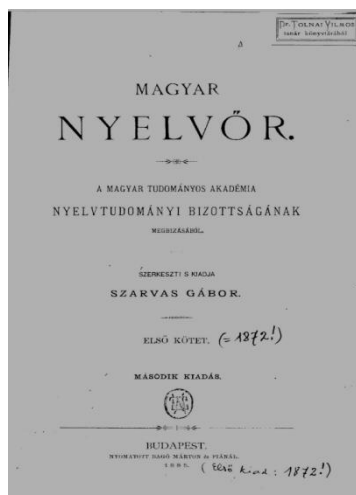

Рис. 1. Обкладинка першого та останнього випусків журналу

У перші десятиліття журнал друкували за підтримки Угорської академії наук та під її контролем. Нині він виходить у видавництві Міжнародного товариства угорської мови та культури (Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága), проте Угорська академія наук і надалі залишається засновником та підтримує його діяльність. Нині публікацію окремих випусків додатково підтримують такі організації: «Фонд за угорську культуру» (Magyar Kultúráért Alapítvány), «Культурна агенція імені Петефі» (Petőfi Kulturális Ügynökség) та «Національний фонд культури» (Nemzeti Kulturális Alap). Мета створення журналу – захист чистоти угорської мови, боротьба проти надмірної неологізації та чужомовного впливу, а також підготовка до створення наукової граматики. Це можливе через дослідження угорської мови в діяхронному аспекті та вивчення діалектних явищ, спираючись на власні засоби угорської мови.

Головний редактор Габор Сарваш сформулював це в програмній статті першого випуску: *«Ми прагнемо відновити чистоту угорської мови там, де завдяки неологізації, базованій на хитких засадах, запроваджено у вжиток слова, які не відповідають чинним правилам угорської мови; де контакти з іноземними мовами породили викривлені вирази; прагнемо частково підготувати наукову граматику угорської мови, яка повністю відповідатиме вимогам шляхом збирання матеріалів і детального обговорення відкритих питань. Усе це ми хочемо здійснити, спираючись на засоби угорської мови».*

Редакційна колегія. У 2022 році склад редакційної колегії зазнав суттєвих змін: кілька членів, зокрема Ласло Гретші (Grétsy László), Ержебет Хелтайне Надь (Heltainé Nagy Erzsébet), Крістіна Лацко (Laczkó Krisztina), Сілард Татраї (Tátrai Szilárd) і Габор Толчваї Надь (Tolcsvai Nagy Gábor), були усунуті або добровільно залишили редколегію. Відтоді до редколегії увійшли нові члени під керівництвом головного редактора Гейзи Балажа.

Станом на 2025 рік членами редакційної колегії журналу *«Magyar Nyelvőr»* є *Петра Ацел* (Aczél Petra) (Університет мистецтв імені Ласло Могой-Надя), *Анна Адамікне Ясо* (Adamikné Jászó Anna) (Науковий університет ім. Лоранда Етвеша), *Ласло Букі* (Büky László) (Сегедський науковий університет), *Юдіт Гідаші* (Hidas Judit) (Будапештський університет технологій та економіки), *Петер Іван Горват* (Horváth Péter Iván) (Національний університет державного управління), *Ержебет Ч. Йонаш* (Cs. Jónás Erzsébet) (Ніредьгазький університет), *Ласло Ковач* (Kovács László) (Науковий університет ім. Лоранда Етвеша), *Золтан Кевечеш* (Науковий університет ім. Лоранда Етвеша), *Карой Міня* (Minya Károly) (Ніредьгазький університет), *Адам Пелц* (Pölcz Ádám) (Науковий університет ім. Лоранда Етвеша), *Янош Стеклач* (Steklács János) (Печський науковий університет), *Золтан Сюч* (Szűts Zoltán) (Католицький університет імені Кароя Естергазі). Редактори видання – *Карой Міня* (Minya Károly) та *Адам Пелц* (Pölcz Ádám).

Журнал має міжнародну консультативну раду, до складу якої входять закордонні фахівці: *Edina Dragaschnig* (Грац, Австрія), *Петро Лизанець* (Ужгород, Україна), *Mifsud Mari Lee* (Річмунд, США), *Sivonen Jari* (Оулу, Фінляндія) та ін. Ця рада сприяє збереженню й розвитку міжнародних зв'язків та підвищенню професійного рівня журналу, однак вона не входить до складу редакційної колегії.

У попередні десятиліття головними редакторами журналу були:

1872–1895 рр. – Габор Сарваш (Szarvas Gábor);

1896–1919 – Жігмонд Шімоні (Simonyi Zsigmond);

1920–1940 – Йожеф Балашша (Balassa József);

1946–1953 – Одон Беке (Beke Ödön);

1954–1993 – Лайош Лерінце (Lőrincze Lajos);

1994–2021 – Борбала Кеслер (Keszler Borbála).

Тематика і методологія. Тематика журналу *«Magyar Nyelvőr»* передбачає насамперед наукові дослідження, захист і плекання угорської мови, що охоплює такі основні напрями:

– історичне мовознавство: вивчення недосліджених мовних скарбів, збирання даних про нестандартні граматичні форми;

– дослідження діалектних явищ: збирання й науковий аналіз діалектизмів, народних пісень, прислів'їв, казок і топонімів;

– сучасна угорська літературна мова: критичний аналіз іншомовних впливів і нестандартних утворень слів, вивчення етимології неологізмів, аналіз текстів наукового й офіційного стилю;

– мововживання і лінгвістика: вивчення порядку слів у реченні, семантичних відтінків, синтаксичних питань, а також актуальних проблем мовної практики;

– міждисциплінарний підхід: із мовно-культурологічного погляду взаємозв'язок з іншими галузями знань – культурною антропологією, семіотикою, психологією, правознавством, педагогікою та медициною;

– культура угорської мови та суспільні мовні питання: захист чистоти угорської мови, підтримка діяльності, спрямованої на розвиток культури угорської мови, сприяння популяризації мовних норм.

У журналі регулярно публікують результати наукових досліджень, рецензії, дискусійні матеріали, а також статті про культуру угорської мови та мовне життя в суспільстві. В останні роки розширено тематичне розмаїття, дедалі більше уваги приділяють цілісному баченню угорської культури – з'являються публікації культурно-історичної проблематики та на теми, пов'язані з літературою, історією і психологією.

Подані до редколегії рукописи проходять наукове рецензування, що гарантує високий рівень якості матеріалів та академічну надійність. Редколегія дотримується принципу подвійного сліпого рецензування (*double blind peer review*): надіслані рукописи оцінюють щонайменше двоє незалежних експертів, на підставі чого ухвалюють рішення про прийняття або відхилення статті.

Автори несуть відповідальність за достовірність даних у рукописах і за дотримання авторського права. У разі публікації автори передають видавництву журналу «Magyar Nyelvőr» право першого оприлюднення (у друкованій та електронній формі), однак вони можуть вільно розпоряджатися правами на подальшу публікацію із зазначенням бібліографічних даних першої. Відповідно до цього приймають лише ті рукописи, які ще не були опубліковані й не подані до редколегій інших журналів. Рецензування й можливе опублікування рукописів – безкоштовні.

Статті, опубліковані в журналі «Magyar Nyelvőr», зазвичай мають таку наукову структуру: чіткий поділ на вступ, аналіз досліджуваної проблеми, який містить мовні приклади, висновки та покликання на використану літературу. На початку кожної статті подають анотацію угорською мовою та ключові слова, що полегшує швидку ідентифікацію теми та покращує можливість пошуку. Відповідну анотацію англійською мовою подають у кінці статті. Це забезпечує міжнародну доступність угорських мовознавчих досліджень і сприяє інтеграції угорської лінгвістичної науки в глобальний науковий дискурс. У розділі «Рецензії» регулярно з'являються огляди іноземних наукових праць, що також сприяє налагодженню зв'язків між угорською та міжнародною мовознавчими науками. Як зазначено вище, щороку публікують окремий англomовний випуск.

Доступ і контактна інформація. Журнал «Magyar Nyelvőr» доступний у друкованій і в електронній формі. Ідентифікатори журналу: друкований (print) ISSN: 0025-0236; електронний (online) ISSN: 1585-4515. Офіційний сайт журналу розміщено на сторінці Міжнародного товариства угорської мови і культури (Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága): <https://nyelvor.mnyknt.hu/>. Тут доступні найновіші випуски, архів, анотації англійською мовою, спеціальні випуски та інформація про передплату. Попередні випуски можна знайти на сайті <http://nyelvor.c3.hu/>.

Рис. 2. Обкладинка журналу на сайті

Основну інформацію про журнал представлено на головній сторінці сайту, яка чітко структурована та впорядкована. На сайті журналу «*Magyar Nyelvőr*» доступні такі основні розділи: головна сторінка, вихідні дані, поточний випуск, анотації англійською мовою, спеціальні випуски, архів, для авторів, передплата, інші сайти, історія журналу, партнери.

Окрім власного архіву, випуски журналу доступні також у кількох угорських наукових базах даних: REAL-J (Репозитарій Бібліотеки Угорської академії наук): <https://real-j.mtak.hu/view/subjects/P1.html>; MATARKA (Пошукова база даних змісту угорських журналів): https://www.matarka.hu/szam_list.php?fsz=85; EPA (Електронний архів періодики): <https://epa.oszk.hu/00100/00188>. Останні випуски доступні й на платформі Open Journal Systems Наукового університету ім. Лоранда Етвеша: <https://ojs.elte.hu/mnyelvor/issue/archive>. Цифрова архівація дає змогу проводити ретроспективне дослідження попередніх випусків.

Наукометричні характеристики. Журнал «*Magyar Nyelvőr*» здобув визнання не лише в Угорщині, але й на міжнародному рівні. Це підтверджує зарахування його до різних наукометричних баз даних та отриманими оцінками.

Згідно з рейтингом Scimago Journal Rankings (<https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=-5800222691&tip=sid&clean=0>), індекс Хірша (H-index) журналу «*Magyar Nyelvőr*» становить 6, у 2024 році він отримав категорію Q2 в галузі мовознавства. Дані Scimago за останні 10 років засвідчують, що один раз журнал потрапив до категорії Q1, а протягом кількох років утримував рейтинг Q2.

Таблиця 1

Динаміка рейтингової категорії журналу згідно з *Scimago Journal Rankings* протягом останніх десяти років

Рік	Показник SJR (Scimago Journal Rank)	Квартиль (Linguistics and Language)
2015	0.385	Q1
2016	0.159	Q2
2017	0.187	Q2
2018	0,208	Q2
2019	0,189	Q2
2020	0,180	Q2
2021	0,158	Q3
2022	0,119	Q3
2023	0,211	Q2

Pik	Показник SJR (Scimago Journal Rank)	Квартиль (Linguistics and Language)
2024	0,211	Q2

Журнал «*Magyar Nyelvőr*» включено до бази даних Scopus, де його індекс цитування становить 0,5, у галузі мовознавства він класифікований як журнал категорії Q3. Із 2017 року його внесено до наукометричної бази даних ERIH PLUS як визнане наукове видання (<https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/erihplus/periodical/info.action?id=473404>).

Наразі журнал не включено до баз DOAJ та Formerly Sherpa services.

Публікації зі слов'янського мовознавства на сторінках журналу «*Magyar Nyelvőr*» . Серед опублікованих у журналі праць особливе місце посідають ті, що містять результати досліджень, присвячених слов'янським лексичним запозиченням в угорській мові. Ці статті аналізують контакти угорської та слов'янських мов, мовно-історичні взаємини.

У журналі регулярно публікують матеріали, у яких порушено теми зі слов'янського мовознавства. Вони є важливими джерелами для вивчення слов'яно-угорських міжмовних контактів. Спробуємо подати короткий, далеко не вичерпний, загальний бібліографічний огляд таких публікацій:

Ágner Lajos 1905: Tót jövevényszavainkhoz [До питання словацьких запозичень в угорській мові]. *Magyar Nyelvőr*, 34. köt. 1. füz. / 1905. 24–25.

Asbóth Oszkár 1896a: Szláv igék a magyar nyelvben [Слов'янські дієслова в угорській мові]. *Magyar nyelvőr*, 25. kötet 2. füzet / 1896. 113–116.

Erdődi József 1949: Orosz eredetű szavainkhoz [До питання про російські слова в угорській мові]. *Magyar Nyelvőr*, 73. kötet / 1949. 95–96.

Erdődi József 1952: Szláv eredetű tükörszavakról [До питання про кальки слов'янського походження в угорській мові]. *Magyar Nyelvőr*, 76. évf. 6. sz. / 1952. 462–466.

Erdődi József 1953–1955: Az orosz nyelv hatása a magyarra 1945 óta [Вплив російської мови на українську після 1945 року]. *Magyar Nyelvőr*, 77. kötet / 1953. 295–300, 449–455; 78. kötet / 1954. 75–78, 220–225; 382–392; 79. kötet / 1955. 87–91; 220–222.

Erdődi József 1975: Verancsics Faustus ötnyelvű szótárának új kiadása [Нове видання п'ятимовного словника Фауста Вранчича]. *Magyar Nyelvőr*, 99. évf. 1. sz. / 1975. 94–95.

Hadrovics László 1956: Kniezsa István: A magyar nyelv szláv jövevényszavai [Іштван Кнежа: Слов'янські запозичення в угорській мові]. Budapest, 1955. Akadémiai Kiadó. I. köt. 1. rész. 1–582. lap. I. köt. 2. rész. 583–1044. lap. *Magyar Nyelvőr* 80. évf. 1. sz. / 1956, 132–135.

Halász Ignác 1881: „Visszahódított” magyar szók [«Перезапозичення» в угорській мові]. *Magyar Nyelvőr*, 10. évfolyam, 5. füzet, 1881. 193–198.

Hexendorf Edit 1966: Hadrovics László: Jövevényszó-vizsgálatok [Дослідження запозичень]. Nyelvtudományi Értekezések 50. sz. Budapest, 1965. Akadémiai Kiadó. 116. lap. *Magyar Nyelvőr* 90. évf. 3. sz. / 1966. 322–325.

Kiss Lajos 1957: Ukrán [Українська]. *Magyar Nyelvőr*. 81. évf. 4. sz. / 1957. 489–492.

Kiss Lajos 1970: A Földrajzi Nevek Etimológiai Szótárának tervezete [План укладання етимологічного словника топонімів]. *Magyar Nyelvőr*. 94. évf. 3. sz. / 1970. 334–344.

Kúnos Ignác 1884: Miklosich und die magyarische Sprachwissenschaft [Франц Міклошич та угорське мовознавство]. *Magyar Nyelvőr*, 13. köt. 6. füzet / 1884. 265–269.

Melich János 1907a: Szláv jövevényszavainkról [Про слов'янські запозичення в угорській мові]. *Magyar Nyelvőr*, 36. évf. 3. szám. / 1907. 155–165.

Moór Elemér 1932: Szláv eredetű emelkedésnevek alföldi hely- és dűlőnevekben [Ороніми слов'янського походження в топонімічних назвах]. *Magyar Nyelvőr*, 61. kötet / 1932. 12–18; 35–39; 68–73

Munkácsi Bernát 1881: Szláv kölcsönszók I. [Слов'янські запозичення I]. *Magyar nyelvőr*, 10. köt. 8. füz. / 1881. 337–345.

Rot Sándor 1967a: = Rot, A. Magyar–ukrán és ukrán–magyar kétnyelvűség Kárpát-Ukrajnában [Угорсько-український та українсько-угорський білінгвізм у Карпатській Україні]. *Magyar Nyelvőr* 91. évf. 2. sz. / 1967, 185–191.

Szarvas Gábor 1872b: A Ferencz legenda [Легенда про Ференца]. *Magyar Nyelvőr*, 1. kötet. V. füzet. / 1872, 215–225.

Szarvas Gábor 1872c: Az idegen szók II [Іншомовні слова II]. *Magyar Nyelvőr*, 1. kötet. VII. füzet. / 1872, 299–303.

Szarvas Gábor 1882: A magyar nyelvbeli szláv szók [Слов'янські слова в угорській мові]. Egybeállította Miklosich Ferencz. *Magyar Nyelvőr* 11. évfolyam/ 1882, 68–73, 114–121, 161–169, 219–225, 268–273, 316–321, 359–366, 411–417, 456–459, 511–515, 563–568.

Trócsányi Zoltán 1948: Orosz szavak a magyarban 1848–49 óta [Російські слова в угорській мові після 1848–49 року]. *Magyar Nyelvőr*, 72. kötet / 1948. 166–168.

Valló Albert 1904: Tót jövevényszók [Запозичення зі словацької мови]. *Magyar Nyelvőr*, 33. köt. 10. füz. / 1904. 558–572.

На сторінках журналу «*Magyar Nyelvőr*» опубліковано статті авторів із Закарпаття, зокрема Єлизавети Барань, Аніко Берегсасі, Катерини Дудич, Вільмоша Газдага, Степана Черничка та ін., у яких представлено аналіз місцевих угорських говорів, проблеми білінгвізму, українсько-угорських міжмовних контактів та мововживання представників національних меншин. Ці дослідження забезпечують наукове вивчення угорської мови та культури на Закарпатті, українсько-угорські міжмовні контакти, пов'язані із ними мовними явищами, а також сприяють розвитку культури угорської мови.

Висновки. Підсумовуючи викладене, констатуємо, що редколегія й автори журналу «*Magyar Nyelvőr*» здобули значних результатів у вивченні питань граматики угорської мови та культури мови. Наукову цінність удалося зберегти й до сьогодні. Журнал має міжнародну консультативну раду та широкі професійні зв'язки. Завдяки рецензованим публікаціям, а також принципам редагування, що ґрунтовані як на традиціях, так і на сучасних наукових засадах, журнал «*Magyar Nyelvőr*» посідає важливе місце в науковому житті мовознавців Угорщини, є цінним джерелом як для дослідників, так і для фахівців, які цікавляться вивченням угорської мови.

Надійшла до редакції: 18.03.2025

Прийнято до друку: 14.05.2025